दत्तां सिद्धां च सेनां च वेश्यानां नाम दर्शयेत् ।
दत्तप्रायाणि वणिजां चेटचेट्योस्तथा पुनः ॥ १४१ ॥
वसन्तादिषु वर्ण्यस्य वस्तुनो नाम यद्भवेत् ।

वेश्या यथा वसन्तसेनादिः । वणिग्विष्णुदत्तादिः । चेटः कलहंसादिः । चेटी मन्दारिकादिः ।

नाम कार्यं नाटकस्य गर्भितार्थप्रकाशकम् ॥ १४२ ॥

यथा रामाभ्युदयादिः ।

नायिकानायकाख्यानात्संज्ञा प्रकरणादिषु ।

यथा मालतीमाधवादिः ।

नाटिकासट्टकादीनां नायिकाभिर्विशेषणम् ॥ १४३ ॥

यथा रत्नावली-कर्पूरमञ्जर्यादिः ।

प्रायेण ण्यन्तकः साधिर्गमेः स्थाने प्रयुज्यते ।

यथा शाकुन्तले—ऋषी 'गच्छावः' इत्यर्थे 'साधयावस्तावत्' ।

दत्तामित्यादि नाम्नश्चरमाञ्चलम् । तेन दत्तान्तादिनाम । **दत्तप्रायाणि** दत्तान्तबहुलानि । **वसन्तादिषु** वर्ण्यस्य कलहंसादेर्यन्नाम तच्चेटस्य चेट्याश्च स्यादित्यर्थः । एकशेषाभावश्चिन्त्यः । **गर्भितो** गर्भसंधिना सूचितो योऽर्थः प्रयोजनं तत्प्रकाशकमित्यर्थः । **नायिकया** सहितो नायको नायिकानायकः । अन्यथैक-(शेष)प्रसङ्गात् । **प्रकरणादिष्वित्यादिपदेन** भाणादिपरिग्रहः । एतत्प्रायिकं तेन सौगन्धिकाहरणादिसंज्ञापि ॥ **प्रायेणेति** । 'सुहं चिट्ठउ अज्जउत्तो । अहं गमिस्सम् ।' इत्यु-

---

त्रिपताकलक्षणं दर्शितवान् । संगीतरत्नाकरेऽपि पताकलक्षणमभिधाय । 'स एव त्रिपताकः स्याद्वक्रितानामिकाङ्गुलिः' इति त्रिपताकलक्षणमभिहितम् । मन्दारमरन्दे तु किंचिद्विशेषः—'तर्जनीमूलसंलग्नकुञ्चिताङ्गुष्ठकः करः । गण्डगः संहताकारप्रसारिततलाङ्गुलिः ॥ पताकः स्यादथ यदि वक्रितानामिकाङ्गुलिः । स एव श्रोत्रगस्तर्हि त्रिपताक इतीर्यते ॥' इति ॥

1. **दत्तामित्यादि** । अत्र विशेषः—'ब्रह्मक्षत्रस्य नामानि गोत्रकर्मानुरूपतः । काव्ये कार्याणि कविभिः शर्मवर्मकृतानि च ॥ दत्तप्रायाणि नामानि वणिजां तु प्रयोजयेत् । शौर्योदात्तानि नामानि तथा शूरेषु योजयेत् ॥ विजयार्थानि नामानि राजस्त्रीणां च कारयेत् । दत्ता मित्राथ सेनेति वेश्यानामानि कारयेत् ॥ नानाकुसुमनामानः प्रेष्याः कार्यास्तु नाटके । मङ्गलार्थानि नामानि चेटानामपि कारयेत् ॥' इति ॥

---

१. क-पुस्तके तु 'नायिका–'इत्यादिः '–द्रविडादिषु' इत्यन्तः पाठो नास्ति. २. 'नायकाख्यानां' घ.